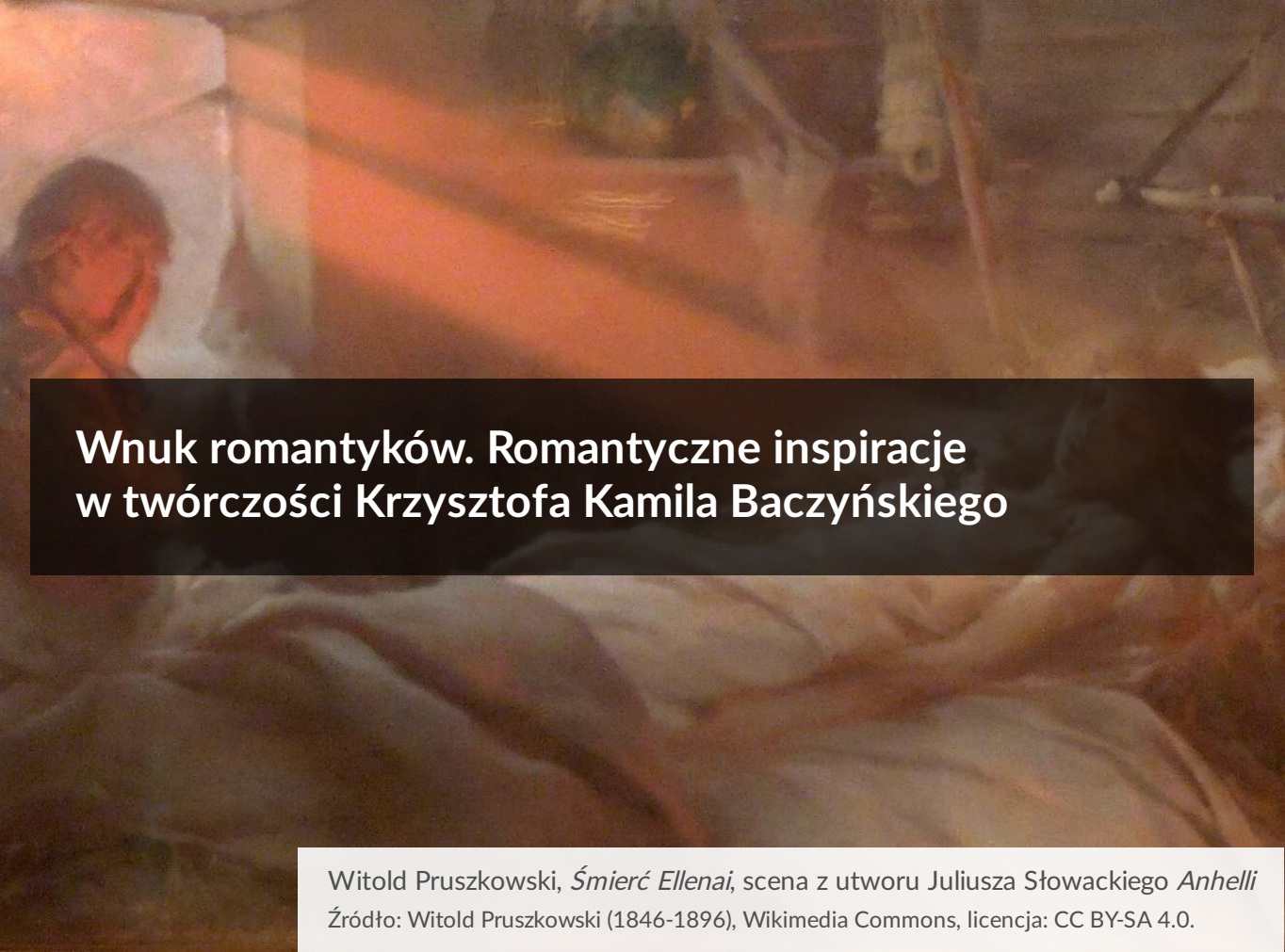

Wnuk romantyków. Romantyczne inspiracje w twórczości Krzysztofa Kamila Baczyńskiego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Krzysztof Kamil Baczyński, *Mazowsze*, Kraków 1979, s. 59–61.
- Źródło: Maria Janion, *Zmierzch paradygmatu*, [w:] tejże, *Czy będziesz wiedział, co przeżyłeś*, Gdańsk 2000, s. 6–7.
- Źródło: Jerzy Zagórski, [w:] tegoż, *Żołnierz, poeta, czasu kurz. Wspomnienia o Krzysztofie Kamile Baczyńskim*, red. Z. Wasilewski, Kraków 1970, s. 331–339.
- Źródło: Krzysztof Kamil Baczyński, *Autobiografia*, Kraków 1979, s. 505–506.
- Źródło: Adam Mickiewicz, *Dziady*, Warszawa 1992, s. 174–175.

Wnuk romantyków. Romantyczne inspiracje w twórczości Krzysztofa Kamila Baczyńskiego

Witold Pruszkowski, *Śmierć Ellenai*, scena z utworu Juliusza Słowackiego *Anielli*

Źródło: Witold Pruszkowski (1846-1896), Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

Co może łączyć dwudziestoletniego warszawiaka, żołnierza Armii Krajowej, z romantycznymi wieszczami żyjącymi sto lat przed nim na emigracji w Paryżu? Lektura wierszy Krzysztofa Kamila Baczyńskiego pokazuje, że wiele. W twórczości Mickiewicza, Słowackiego i Norwida odnalazł sposoby myślenia i obrazowania poetyckiego, które wzbogaciły jego własną refleksję na temat roli i możliwości działania jednostki uwikłanej w historię.

Twoje cele

- Porównasz okoliczności powstawania i charakterystyczne motywy polskiej poezji romantycznej i poezji czasów II wojny światowej.
- Zbadasz nawiązania do romantyzmu w poezji Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.
- Przeanalizujesz poglądy historiozoficzne Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.

Przeczytaj

Krzysztof Kamil Baczyński w 1939 roku – zdjęcie ze świadectwa maturalnego poety

Źródło: domena publiczna.

Krzysztof Kamil Baczyński (1921–1944) – poeta, żołnierz Armii Krajowej, zaliczany ze względu na swój życiorys i charakter twórczości do tzw. pokolenia Kolumbów – pisarzy urodzonych około 1920 roku. Ich młodość przypadła na czas drugiej wojny światowej i to właśnie wojna stała się dominującym motywem twórczości Kolumbów. Pochodził z rodziny o wielopokoleniowych tradycjach niepodległościowych (ojciec poety walczył w szeregach Legionów Polskich w pierwszej wojnie światowej, a dziadek był powstańcem styczniowym w latach 1863–1864). Ukończył słynne warszawskie Gimnazjum i Liceum im. Stefana Batorego, gdzie w maju 1939 roku zdał maturę. Pierwsze próby literackie podejmował już jako uczeń gimnazjum.

Debiutował w wieku zaledwie 19 lat tomem *Zamknięty echem*. W czasie okupacji, posługując się pseudonimem Jan Bugaj, opublikował w podziemnych wydawnictwach jeszcze trzy inne tomy oraz liczne pojedyncze utwory i rysunki. Jednocześnie aktywnie działał w podziemiu niepodległościowym i wstąpił w szeregi Armii Krajowej. Zginął w powstaniu warszawskim 4 sierpnia 1944 roku.

Nowe życie romantyzmu

Krzysztof Kamil Baczyński dorastał i kształcił się w dwudziestoleciu międzywojennym – epoce, której stosunek do tradycji romantycznej był dwuznaczny. Z jednej strony czołowi poeci międzywojnia ostentacyjnie odcinali się od romantyzmu. Przedstawiciele [Awangardy Krakowskiej](#) ostro krytykowali romantyczną uczuciowość, postulując poezję intelektualną. Skamandryci buntowali się przeciw koncepcji poety-wieszczka i przeciw poezji o wydźwięku patriotycznym.

„Ojczyzna moja wolna, wolna...

Więc zrzucam z ramion płaszcz Konrada”

– pisał w *Czarnej wiosnie* Antoni Słonimski, a Julian Tuwim deklarował w poemacie *Poezja*:

„Nie chcę być przodownikiem,
chętnie w tłum się wcisnę”.

Jednak z drugiej strony skamandryci, zwłaszcza Tuwim i Jan Lechoń, wbrew deklaracjom

nieustannie przywoływali w swoich wierszach poetów romantycznych i motywy ważne dla ich twórczości.

Romantyzm miał zagwarantowaną wysoką pozycję w kanonie ówczesnej kultury również ze względu na uwielbienie, jakim darzył poezję Juliusza Słowackiego Józef Piłsudski. To autorytet marszałka umożliwił – po latach starań, w 1927 roku – sprowadzenie prochów Słowackiego z Francji do Polski. To również Piłsudski był inicjatorem wielodniowych uroczystości poprzedzających pogrzeb wieszcz na Wawelu.

Józef Piłsudski (na górnym krużganku, w jasnym mundurze) przemawia nad trumną Juliusza Słowackiego podczas uroczystości złożenia prochów poety w krypcie na Wawelu, Kraków, 28 czerwca 1927 roku

Źródło: domena publiczna.

Wychowanek romantyków

O stosunku Baczyńskiego do romantyzmu zdecydowała tradycja przekazywana mu w domu i w szkole – słynnym Gimnazjum i Liceum im. Stefana Batorego w Warszawie. Syn legionisty-piłsudczyka i wnuk powstańca styczniowego został wychowany w szacunku dla wartości patriotycznych i dla bohaterów walki o niepodległość. Z poezją wieszczów narodowych był zaznajomiony od dziecka – ojciec poety, Stanisław Baczyński, był historykiem literatury i krytykiem literackim, autorem [monografii](#) twórczości Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego. W hołdzie dla Cypriana Norwida nadał swemu jedynemu synowi drugie imię Kamil – to samo, które Norwid przyjął przy bierzmowaniu. Poetyckie pokrewieństwo Krzysztofa Kamila Baczyńskiego z romantykami przypieczętowała historia. Tak samo jak oni, Baczyński żył i tworzył w czasach niewoli i walki o odzyskanie niepodległości. Biografia poety to jednak tylko tło – powiązań z romantyzmem należy szukać przede wszystkim w jego wierszach.

Baczyński – poeta romantyczny?

Powiązania z romantyzmem są widoczne na płaszczyźnie stylistycznej poezji Baczyńskiego oraz na płaszczyźnie tematycznej – w wykorzystywanych przez poetę motywach i aluzjach literackich. Przyjaciel Baczyńskiego, historyk literatury Kazimierz Wyka wskazywał, że najważniejszym źródłem inspiracji poety była twórczość Słowackiego i Norwida. Baczyński nawiązywał często również do utworów Mickiewicza. Związki twórczości autora *Pokolenia* z twórczością romantyków widać w takich obszarach, jak:

Związki Baczyńskiego z twórczością wieszczów romantycznych były silne, ale nigdy nie polegały na biernym kopiowaniu. Na kanwie tradycji romantycznej poeta stworzył własny poetycki świat, zarazem oddający grozę czasu, w którym żył, i pozwalający od tej grozy uciec.

Słownik

aluzja literacka

(łac. *alludere* – igrać, pogrywać) celowe nawiązanie w jednym dziele literackim do innego dzieła, np. poprzez tytuł, gatunek, cytaty

Awangarda Krakowska

działające w latach 1922–1927 w Krakowie ugrupowanie literackie, którego czołowymi przedstawicielami byli Tadeusz Peiper, Julian Przyboś i Jan Brzękowski. Trybuną grupy było czasopismo „Zwrotnica”. Awangardysty żywili kult cywilizacji i postępu technicznego, postulowali poezję intelektualną, sprzeciwiali się wielosłowności i emocjonalności – byli zatem programowymi przeciwnikami romantyzmu

filozofia genezyjska

(gr. *génésis* – źródło, pochodzenie) koncepcja sformułowana przez Juliusza Słowackiego. Zakładała m.in., że sensem dziejów jest dążenie ducha do doskonałości poprzez wyzwalenie się spod władzy materii, dokonujące się np. poprzez cierpienie. W odniesieniu do dziejów Polski oznacza to, że niewola jest stadium w drodze do celu, jakim ma być doskonałość duchowa narodu

frenetyzm

(franc. *frénétique* – gwałtowny) zabieg nasycania utworu literackiego motywem zbrodni oraz obrazami makabry, popularny szczególnie we wczesnej fazie romantyzmu. W literaturze polskiej po obrazowaniu frenetycznym sięgali np. Seweryn Goszczyński, Zygmunt Krasiński i Juliusz Słowacki

historiozofia

(gr. *historía* – dzieje + *sophia* – mądrość) filozofia historii, namysł nad sensem i celem dziejów, poszukiwanie w historii ukrytych mechanizmów i praw

katastrofizm

(gr. *katastréphō* – wywracam, przewracam) postawa światopoglądowa oparta na przekonaniu, że świat zmierza ku rychłej i nieuchronnej zagładzie, przede wszystkim w wymiarze cywilizacyjnym i moralnym; myślenie katastroficzne ujawniało się w kulturze

w przełomowych momentach historycznych, m.in. u schyłku wieku XIX (dekadentyzm), a także u progu II wojny światowej i w jej trakcie.

mesjanizm

messías – wybraniec) koncepcja historiozoficzna zakładająca oczekiwanie na przyjście Mesjasza, który po okresie cierpień i katastrof odkupi ludzkość i zaprowadzi pokój. Mesjanizm jest charakterystyczny dla judaizmu; był powszechny w filozofii i literaturze polskiego romantyzmu (np. cz. III *Dziadów* Adama Mickiewicza: Polska jako Mesjasz, jej niewola – cierpienie, które przyniesie światu wolność)

Skamander

jedna z najważniejszych grup literackich dwudziestolecia międzywojennego, zawiązana w 1916 roku przez Juliana Tuwima, Antoniego Słonimskiego, Kazimierza Wierzyńskiego, Jana Lechonia i Jarosława Iwaszkiewicza; nazwa grupy pochodzi od mitologicznej rzeki opływającej Troję

tyrteizm

postawa gotowości do walki zbrojnej i poświęcenia życia za ojczyznę, przekonanie, że walka stanowi najdoskonalszą formę patriotyzmu. Nazwa pochodzi od imienia greckiego poety starożytnego Tyrtaiosa (Tyrteusza). Literacką manifestacją tyrteizmu jest tzw. poezja tyrtejska – poezja zagrzewająca do walki w sytuacji zagrożenia ojczyzny

Mapa myśli

Polecenie 1

Zapoznaj się z mapą myśli ilustrującą romantyczne inspiracje twórczości Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Zanotuj tytuły znanych ci dzieł romantycznych reprezentujących umieszczone na mapie hasła. Uzupełnij mapę swoimi przykładami.

Polecenie 2

Na podstawie uzupełnionej mapy myśli zapisz wnioski w formie notatki.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Zapoznaj się z fragmentem tekstu Marii Janion pt. *Zmierzch paradygmatu* i na jego podstawie uzupełnij zdania, wybierając właściwą możliwość spośród podanych.

((Maria Janion

Zmierzch paradygmatu

[...] romantyzm w Polsce bynajmniej nie skończył się, jak w większości krajów europejskich, wraz z wiekiem XIX. Jego panowanie rozciągnęło się jeszcze na cały wiek XX i miało w nim trzy kulminacje. Pierwsza z nich przypada na początek wieku XX, na okres poprzedzający I wojnę światową i na samą wojnę. Pobudzenie niepodległościowych dążeń było bardzo wyraźne w okolicach pięćdziesiątej rocznicy Powstania Styczniowego, które okazało się bynajmniej nie ostatnim powstaniem romantycznym. [...] Szczególną rolę należy [...] przypisać literackim inspiracjom czynu Piłsudskiego. Przeszedł on od kultu Mickiewicza do kultu Słowackiego, traktując ich poezję jako wyraz polskiej wielkości dziejowej oraz podniecie do jej spełniania w życiu. [...] patronem stał mu się Słowacki jako wielbiciel życia heroicznego, tyran duchowej wielkości, piewca „piękną moralnego”. [...] Z tej romantycznej wizji artystycznej poczęła się Druga Rzeczpospolita. [...] romantyzm był stale obecny w świadomości pokoleń kształcących się w Drugiej Rzeczypospolitej. Bowiem i w okresie niepodległości międzywojennej, która była wyłomem w trwałym ciągu naszych nieszczęść dziejowych, rodzących zazwyczaj romantyczne nastawienia u jednostek i w zbiorowości, utrzymywała się edukacja romantyczna w szkole, inspirowana przez poezję romantyków oraz kult Piłsudskiego. Trzeba dodać, że to wychowanie w duchu romantycznym stworzyło wielu wspaniałych ludzi, dzięki którym Polska zdołała przetrwać straszliwe zagrożenia wojny i okupacji. Ich symbolem może być Krzysztof Kamil Baczyński, który ginie w przedostatnim powstaniu romantycznym – w Powstaniu Warszawskim.

Wartości odziedziczone po romantyzmie przez XX wiek to:

☐ nienawiść do zaborcy, wolność

☐ heroizm, dążenie do wybitności

Młodzież w okresie dwudziestolecia międzywojennego poznawała ideały romantyczne poprzez:

☐ publiczny kult dokonań Józefa Piłsudskiego i obchody rocznic powstania styczniowego

☐ edukację szkolną i publiczny kult dokonań Józefa Piłsudskiego

„Romantyczne nastawienia u jednostek i w zbiorowości” oznaczają:

☐ gotowość do walki i poświęcenia życia za wolność

☐ kult poezji Słowackiego i bierną zgodę na niewolę

Śmierć Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w powstaniu warszawskim jest symbolem:

☐ trwałości ideałów romantycznych

☐ porażki ideałów Drugiej Rzeczypospolitej

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z fragmentem wiersza Krzysztofa Kamila Baczyńskiego pt. *Autobiografia* i nazwij trzy zabiegi artystyczne zastosowane przez poetę w celu zbudowania nastroju grozy.

--	--	--

Ćwiczenie 3

Uzupełnij tabelę: dopisz do elementów przyrody epitety z wiersza *Autobiografia* i określ funkcję tych epitetów.

topole		
zieleń		
las		
ziemia		
strumień		
oceany		

Ćwiczenie 4

Oceń prawdziwość zdań dotyczących wiersza *Autobiografia*.

Zdanie	Prawda	Fałsz
Nastrój wiersza jest podobnie jak w balladach romantycznych tajemniczy i groźny.	☐	☐
Przyroda w wierszu jest tak jak w balladach romantycznych nieskażona złem.	☐	☐
Wiersz zawiera typowe dla ballad romantycznych elementy frenezji.	☐	☐
Przyroda w wierszu jest podobnie jak w balladach romantycznych tłem, nie bierze udziału w wydarzeniach.	☐	☐

Przeanalizuj ponownie fragment wiersza *Autobiografia* Krzysztofa Kamila Baczyńskiego oraz fragment *Improwizacji* z III cz. *Dziadów* Adama Mickiewicza, a następnie zaznacz zdania trafnie charakteryzujące oba teksty.

((Krzysztof Kamil Baczyński

Autobiografia

Ja jestem demon
strasznych ekspresów
rwących po niebie
w ciemność i przeszłość.

Mam klucz od kuli,
w której zamknęci,
szukacie cudów
martwej pamięci.

Ja jestem demon
białych lodowców
wybudowanych
chmur czarnym owcom.

Ciskam lawiny,
jak dzwonów pęki
z nieba, jak z gromu
otwartej ręki.

Ja jestem demon
złych oceanów,
konkwistadorów
w snach zabłąkanych.

Porywam morza,
rzucam do planet,
jak lustra grozy
śmiercią nalane.

W orkanach czasu,
przepaści ciemnej,
buchnę przestrzenia,
co kończy się we mnie.

Ja, poszukiwacz ludzi prawdziwych,
ja, zaklinacz węzów wijących się nade mną,
zastygłem w pomnik ze wzniesionym mieczem,
którym człowieka rozetnę czy ciemność?

Źródło: Krzysztof Kamil Baczyński, *Autobiografia*, Kraków 1979, s. 505–506.

((Adam Mickiewicz

Dziady

Ja mistrz!
Ja mistrz wyciągam dłonie!
Wyciągam aż w niebiosy i kładę me dłonie
Na gwiazdach jak na szklanych harmoniki kręgach.
To nagłym, to wolnym ruchem,
Kręcę gwiazdy moim duchem.
Milion tonów płynie; w tonów miljonie
Każdy ton ja dobyłem, wiem o każdym tonie;
Zgadza je, dzielę i łączę,
I w tęczę, i w akordy, i we strofy płacę,
Rozlewam je we dźwiękach i w błyskawic wstęgach. –

Odjąłem ręce, wzniosłem nad świata krawędzie,
I kręgi harmoniki wstrzymały się w pędzie.
Sam śpiewam, słyszę me śpiewy –
Długie, przeciągłe jak wichru powiewy,
Przewiewają ludzkiego rodu całe tonie,
Jęczą żalem, ryczą burzą,
I wieki im głucho wtórzają;
A każdy dźwięk ten razem gra i płonie,
Mam go w uchu, mam go w oku,
Jak wiatr, gdy fale kołysze,
Po świstach lot jego słyszę,
Widzę go w szacie obłoku.

Boga, natury godne takie pienie!
Pieśń to wielka, pieśń-tworzenie.
Taka pieśń jest siłą, dzielność,
Taka pieśń jest nieśmiertelność!

Źródło: Adam Mickiewicz, *Dziady*, Warszawa 1992, s. 174–175.

- ☐ Osoba mówiąca stawia się na równi z Bogiem.
- ☐ Przeszłość jest według osoby mówiącej martwa i należy się od niej oderwać.
- ☐ Osoba mówiąca jest jednostką obdarzoną wybitnymi zdolnościami.
- ☐ Przyroda jest narzędziem w rękach osoby mówiącej.
- ☐ Osoba mówiąca zwraca się bezpośrednio do odbiorców.
- ☐ Osoba mówiąca jest dumna ze swoich zdolności.

☐ Osoba mówiąca jest pewna skutków swoich czynów.

Zapoznaj się z wierszem Krzysztofa Kamila Baczyńskiego pt. *Mazowsze* i połącz w pary cytaty z tekstu z wydarzeniami historycznymi, które opisują.

((Krzysztof Kamil Baczyński

Mazowsze

1

Mazowsze. Piasek, Wisła i las.
Mazowsze moje. Płasko, daleko –
pod potokami szumiących gwiazd,
pod sosen rzeką.

Jeszcze tu wczoraj słyszałem trzask:
salwa jak poklask wielkiej dłoni.
Był las. Pochłonał znowu las
kaski wysokie, kości i konie.

2

Zda mi się, stoi tu jeszcze szereg,
mur granatowy. Strzały jak baty.
Czwartego pułku czapy i gwery
i jak obłoki – dymią armaty.

3

Znowu odetchniesz, grzywo zieleni,
piasek przesypie się w misach pól
i usta znowu przylgną do ziemi,
będą całować długi świst kul.

Wisło, pamiętasz? Lesie, w twych kartach
widzę ich, stoją – synowie powstań

w rozdartych bluzach – ziemio uparta –
– jak drzewa prości.

4

W sercach rozwianych, z hukiem [dwururek](#)
rok sześćdziesiąty trzeci.

Wiatr czas zawiewa. Miłość to? Życie?
Płatki ich oczu? Płatki zamieci?

5

Piasku, pamiętasz? Ziemio, pamiętasz?
Rzemień od broni ramię przecinał,
twarze, mundury jak popiół święty.
Wnuków pamiętasz? Światła godzinę?

6

I byłeś wolny, grobie pokoleń.
Las się zabił i piach przywalił.
Pługi szły, drogi w wielkim mozole,
zapominały.

7

A potem kraju runęło niebo.
Tłumy obdarte z serca i ciała,
i dymił ogniem każdy kęs chleba,
i śmierć się stała.

Piasku, pamiętasz? Krew czarna w supty
związana – ciekła w wielkie mogiły,
jak złe gałęzie wiły się trupy
dzieci – i batów skręcone żyły.

Piasku, to tobie szeptali leżąc,
wracając w ciebie krwi nicią wąską,
dzieci, kobiety, chłopci, żołnierze:
„Polsko, odezwij się, Polsko”.

Piasku, pamiętasz? Wisło, przepłyniesz
szorstkim swym suknem po płaszczu plemion.
Gdy w boju padnę – o, daj mi imię,
moja ty twarda, żołnierska ziemia.
24.VII.43 r.

Źródło: Krzysztof Kamil Baczyński, *Mazowsze*, Kraków 1979, s. 59–61.

„Zda mi się, stoi tu jeszcze szereg,
mur granatowy. Strzały jak baty.
Czwartego pułku czapy i gwery”

powstanie listopadowe

„W sercach rozwianych, z hukiem
dwururek
rok sześćdziesiąty trzeci.”

powstanie styczniowe

„I byłeś wolny, grobie pokoleń.
Las się zabił i piach przywalił.”

powstanie II Rzeczypospolitej

„kraju runęło niebo.
Tłumy obdarte z serca i ciała,
i dymił ogniem każdy kęs chleba,
i śmierć się stała.”

wybuch II wojny światowej

Ćwiczenie 7

Przeanalizuj miejsce podmiotu lirycznego w sytuacji lirycznej wiersza *Mazowsze* – odszukaj w tekście odpowiednie cytaty i na ich podstawie wyciągnij wnioski.

Obrazy, które podmiot liryczny widzi:

Przykład

*„widzę ich, stoją – synowie powstań
w rozdartych bluzach”*

Twój przykład

Obrazy, które podmiot liryczny przywołuje z pamięci:

Przykład

*„Jeszcze tu wczoraj słyszałem trzask:
salwa jak pokłask wielkiej dłoni.
Był las. Pochłonał znowu las
kaski wysokie”*

Twój przykład

Obrazy, które podmiot liryczny przewiduje:

Przykład

*„Znowu odetchniesz, grzywo zieleni,
piasek przesypie się w misach pól”*

Twój przykład

Wniosek: miejsce podmiotu lirycznego w czasie i przestrzeni

Ćwiczenie 8

Sformułuj własnymi słowami tezę historiozoficzną zawartą w wierszu *Mazowsze* oraz dwa argumenty, jakimi podmiot liryczny uzasadnia tę tezę. Każdy argument opatrzyć przykładem – cytatem z tekstu.

Teza:

Argument 1:

Przykład 1:

Argument 2:

Przykład 2:

Praca domowa

Przyjaciel Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, poeta i krytyk literacki Jerzy Zagórski nadał artykułowi wspomnieniowemu o nim tytuł *Śmierć Słowackiego*. Poszukaj informacji na temat biografii Juliusza Słowackiego i wypisz pięć powodów, dla których można porównywać Baczyńskiego ze Słowackim.

Źródło: Jerzy Zagórski, [w:] tegoż, *Żołnierz, poeta, czasu kurz. Wspomnienia o Krzysztofie Kamile Baczyńskim*, red. Z. Wasilewski, Kraków 1970, s. 331–339.

Dla nauczyciela

Autor: Małgorzata Kosińska-Pułka

Przedmiot: język polski

Temat: Wnuk romantyków – romantyczne inspiracje w twórczości Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa

Zakres podstawowy

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;

13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

II. Kształcenie językowe.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

7) rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji.

Kształtowane kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

- rozpozna wartości uniwersalne obecne zarówno w dziełach romantyków, jak i w poezji związanej z okresem II wojny światowej,
- zbada nawiązania do romantyzmu w poezji Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.
- przeanalizuje poglądy historiozoficzne Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.

Strategie nauczania

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania

- metoda pogładowa;
- rozmowa kontrolowana;

- metoda ćwiczeń przedmiotowych;
- praca z tekstem literackim.

Formy zajęć

- praca indywidualna,
- praca w grupach,
- praca całego zespołu klasowego,
- analizowanie utworów,
- samokształcenie.

Środki dydaktyczne

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica/ kartka papieru, pisak/kreda;
- nagrania poezji śpiewanej;
- kadry z filmu.

Przebieg zajęć

Faza wstępna

1. Uczniowie zapoznają się z życiorysem i legendą jednego z Kolumbów – Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.
2. Słuchają wybranego utworu z tekstem Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, np. w wykonaniu Ewy Demarczyk.
3. Rozmawiają o tragizmie pokolenia Kolumbów, których życie zmusiło do rezygnacji z marzeń i złożenia ofiary z samych siebie.
4. Przedstawienie celu zajęć i podanie tematu.

Faza realizacyjna

1. Uczniowie na podstawie e-materiałów analizują wpływ domu z tradycjami (syn legionisty-piłsudczyka oraz wnuk powstańca styczniowego) na ukształtowanie światopoglądu Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.
2. Zapoznają się z umieszczoną w e-materiałach harmonią interaktywną i na jej podstawie opisują wpływ tradycji romantycznej na światopogląd poetycki Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Wyliczają poszczególne zagadnienia i krótko je omawiają. Są to:
 - rola artysty,
 - rola wyobraźni,

- apokalipsa spełniona,
- motywy fantastyczne,
- refleksja historiozoficzna,
- baśniowość skonstrastowana z grozą rzeczywistości,
- motywy romantyczne w wierszach poety (walka, miłość i sens dziejów).

3. Uczniowie zapoznają się z umieszczonym w e-materiałach medium bazowym i na podstawie mapy myśli ilustrującej romantyczne inspiracje twórczości Krzysztofa Kamila Baczyńskiego zapisują tytuły dzieł reprezentujących umieszczone na mapie hasła.

4. Wykonują ćwiczenie 3 z e-materiałów.

5. Uczniowie we fragmencie wiersza *Autobiografia* Krzysztofa Kamila Baczyńskiego dostrzegają związki z *Improwizacją* z III cz. *Dziadów* Adama Mickiewicza, a następnie wskazują elementy łączące oba teksty oraz te, które je różnią.

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel zapisuje na tablicy zdanie:

Na kanwie tradycji romantycznej Krzysztof Kamil Baczyński stworzył własny poetycki świat oddający grozę czasu, w którym żył.

Chętni uczniowie, analizując wybrane wiersze, interpretują to stwierdzenie.

2. Uczniowie zapoznają się z fragmentem wiersza Krzysztofa Kamila Baczyńskiego pt. *Autobiografia* i analizują występujące w nim elementy wywołujące grozę – wykonują ćwiczenie 2 z e-materiałów.

3. Formułują tezę historiozoficzną zawartą w wierszu *Mazowsze* oraz dwa argumenty, jakimi podmiot liryczny uzasadnia tę tezę. Każdy argument opatrują przykładem – cytatem z tekstu.

4. Uczniowie słuchają piosenki Czesława Mozila *Baczyński* i dyskutują na zasadzie burzy mózgów, czy jej wykonanie można uznać za hołd dla poety.

Zadanie domowe

Nauczyciel na podstawie e-materiałów formułuje polecenie pracy domowej.

1. Przyjaciół Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, poeta i krytyk literacki Jerzy Zagórski nadał artykułowi wspomnieniowemu o nim tytuł *Śmierć Słowackiego*. Udowodnij podobieństwo obu poetów, analizując dwa ich wybrane wiersze. Poszukaj informacji na temat biografii Juliusza Słowackiego i wypisz pięć powodów, dla których można porównywać Baczyńskiego ze Słowackim.

Materiały pomocnicze

Jerzy Zagórski, *Śmierć Słowackiego*, [w:] *Żołnierz, poeta, czasu kurz. Wspomnienia o Krzysztofie Kamiliu Baczyńskim*, red. Z. Wasilewski, Kraków 1970.

Czesław Mozil i Mela Koteluk, *Pieśń o szczęściu* z albumu *Baczyński* (2013 r.)

Film *Baczyński* w reżyserii Kordiana Piwowarskiego

Wskazówki metodyczne do wykorzystania multimedium bazowego

Uczniowie każdą myśl zapisaną na mapie myśli mogą analizować w kontekście wybranych wierszy i doświadczenia pokolenia Kolumbów.